

Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta,
Magdalény Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Škola ve Vysoké u Mělníka za první republiky

– s důrazem na dějiny každodennosti a s využitím vzpomínek
pana Ing. Vladimíra Karla (*1929)

Autor: **Jan Šesták**
1. ročník, Dějepis–Český jazyk (L 23)

Vyučující: **Mgr. Kateřina Sládková**

Vysoká u Mělníka
1. 7. 2023

Úvod do studia dějepisu I. a II.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou seminární práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze prameny a literaturu uvedené v seznamu zdrojů.

Prohlašuji, že tištěná verze a elektronická verze této seminární práce jsou shodné.

Nemám závažný důvod proti zpřístupňování této práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších předpisů.

Ve Vysoké, dne 1. 7. 2023

Jan Šesták

Poděkování

Rád bych poděkoval panu Ing. Vladimíru Karlovi (*1929), pamětníkovi, který mi přiblížil každodenní chod školy ve Vysoké u Mělníka za první republiky.

Zároveň bych rád poděkoval za vypůjčení různých archivních materiálů řediteli ZŠ a MŠ ve Vysoké panu Ing. Václavu Dvořákovi a jeho zástupkyni a dlouholeté ředitelce vysocké školy (1995–2018) paní Mgr. Mileně Šestákové.

Děkuji.

Anotace

Tato práce se zabývá historií školy ve Vysoké u Mělníka v období od vzniku první československé republiky do německé okupace a ustanovení Protektorátu Čechy a Morava. Rozebírá každodenní život na malé venkovské obecné a měšťanské škole. Autor při zpracování vychází z různých dobových archivních dokumentů. Se záměrem zpracovat toto téma pro budoucí generace oslovil pamětníka, rodáka z Vysoké a absolventa místní obecné školy pana Ing. Vladimíra Karla. Práce shrnuje to nejpodstatnější z témat o prvorepublikovém školství. Poodhaluje minulost školy i v kontextu dějin obce Vysoká.

Klíčová slova

venkovská škola; první československá republika; každodennost; souhrn

Annotation

This work deals with the history of the school in Vysoké near Mělník in the period from the establishment of the first Czechoslovak Republic to the German occupation and the establishment of the Protectorate of Bohemia and Moravia. It examines everyday life in a small rural elementary and middle school. The author bases his work on various archival documents of the time. With the intention of working on this topic for future generations, he approached the witness, a native from Vysoká and a graduate of the local general school, Mr. Ing. Vladimír Karel. The work summarizes the most important topics about education in the First Republic. It reveals the past of the school also in the context of whole history of the village Vysoká.

Keywords

rural school; the first Czechoslovak Republic; everydayness; summary

Obsah

1	Úvod.....	6
1.1	Prameny a literatura.....	6
2	Historie školy, budov a školního života – obecně.....	8
2.1	Obecná a měšťanská škola a prvorepubliková obec.....	9
2.2	Nerealizovaná stavba nové školní budovy	11
2.3	Každodenní život a výuka	13
2.3.1	Vyučované předměty	14
2.3.2	Učební pomůcky a třída	15
2.3.3	Testování a tresty.....	15
2.3.4	Absence a lékařské prohlídky	16
2.3.5	Oslava státních a lidových svátků, výročí.....	17
2.3.6	Vliv politických a společenských událostí.....	17
2.3.7	Český a německý jazyk	18
2.3.8	Náboženství.....	19
2.3.9	Výuka vaření, ruční práce	20
2.3.10	Tělesná výchova.....	21
2.3.11	Další školní aktivity	21
2.3.12	Stravování.....	22
2.4	Kantoři a ředitelé	23
2.4.1	Suspendování ředitele Tomáše Viktora Pazourka	24
2.4.2	Osobnost Jindřicha Svobody (1. 7. 1926–1. 10. 1939)	24
3	Závěr.....	26
	Zdroje:	27
	Prameny:.....	27
	Literatura:	27
	Seznamy:	28
	Seznam tabulek:	28
	Seznam příloh:.....	28
	Přílohy:	29

1 Úvod

Historie školy ve Vysoké u Mělníka je jedním z mnoha zatím nezpracovaných témat z dějin této středočeské obce. Protože jsem absolvoval základní školu ve Vysoké, žiji zde a protože pracuji od 1. 1. roku 2021 jako místní kronikář, rozhodl jsem se pro zpracování alespoň části tohoto rozsáhlého tématu. Myslím si, že je potřeba, aby časem docházelo k postupnému popisování a též k odbornému, komentovanému a rovněž kritickému vykládání těchto významných etap historického vývoje naší obce, aby jednou mohl vzniknout skutečný finální obraz o životě a osudech místních obyvatel, který poslouží budoucím generacím k poznání generací minulých.

Tato práce si dává za cíl alespoň částečně přiblížit každodenní život a chod malé vysocké školy v období první republiky mezi lety 1918–1938 respektive 1919–1939 a tedy s přesahem k turbulentním událostem mezi zářím 1938 a březnem 1939 do vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Měla by poskytnout čtenáři obecný vhled do historie školy a školních budov, vývoje stavu žactva, života zdejších kantorů a ředitelů, probírané látky jednotlivých předmětů a nebo do prožívání celostátních, celospolečenských i tradičních lidových událostí během školního roku, a to vše rovněž v kontextu historie celé obce Vysoká.

1.1 Prameny a literatura

Pro splnění výše uvedeného cíle jsem primárně oslovil vysockého rodáka pana Ing. Vladimíra Karla (*1929), který je pamětníkem a bývalým žákem vysocké školy. K výkladu a popisu jednotlivých kapitol tak využívám jeho vlastních vzpomínek, které mám v písemné podobě a které se ovšem snažím podrobovat kritice vzhledem k jeho zcela subjektivnímu pohledu, subjektivní zkušenosti a k lidské paměti, která neudrží vždy a za všech okolností faktickou realitu. Proto je třeba brát v úvahu, že jeho pohled je jen jedním z mnoha pohledů absolventů, kteří během první československé republiky vysockou školu navštěvovali. Bohužel již mnozí z nich nežijí a tak máme alespoň díky panu Karlovi zlomek paměťové stopy zachovaný.

Většinu mých výchozích pramenů však tvoří dobové písemné doklady. Prvním z nich je „Pamětní kniha měšťanské školy“, kterou vzhledem k rukopisu psalo více lidí, pravděpodobně místních učitelů, která je stále uložena v archivu ZŠ a MŠ Vysoká a kterou mi současné vedení školy dalo k dispozici. Dále jsem se dostal k „Protokolům konferenčním“ z let 1921–1935, které nám dávají bohatý soubor důležitých a klíčových dat k různým oblastem života samotné školy. Nakonec pracuji i s originálními třídními výkazy a knihami.

V závěru úvodu této práce bych rád zmínil, že nevycházím z jiných rozsáhlých archivních materiálů, které jsou dohledatelné ve Státním okresním archivu v Mělníku a nebo z rodinných alb, reálií nebo archiválií, které nám též mohou rozšířit celkový obraz. Číním tak především v reakci na rozsah této práce. Domnívám se však, že analýza uvedených pramenů je dostatečně vypovídající, ale téma historie školy ve Vysoké u Mělníka jako takové nabízí nepochybně v budoucnu mnohá další rozšíření.

Obecně k tématu historie školství existuje pak mnoho odborných publikací. Rozhodl jsem se nicméně vycházet především z jedné z nich, která nese název *Velké dějiny zemí Koruny české – Tematická řada: Školství a vzdělanost*.

2 Historie školy, budov a školního života – obecně

Škola ve Vysoké u Mělníka stojí asi od 2. poloviny 17. století. Přesněji musela existovat už před rokem 1681.¹ Kronika obce z roku 2006 totiž uvádí, že o existenci školy ve Vysoké víme díky matričním záznamům z chorušické matriky z let 1666–1699, kde je uvedeno narození Doroty, dcery Václava Stanislava Dvorského, kantora vysockého, a manželky Kateřiny, 12. 10. 1681.² Škola v té době fungovala především pod patronátem církve jako církevní, farní³ škola a nejspíše též z rozhodnutí vrchnosti, která Vysokou spravovala. Vysoká patřila v minulosti pod mělnické panství, a tak nejspíše i díky blízkosti tohoto významného královského věnného města mohla vůbec v takové poměrně řadové obci škola vzniknout.

Dále se z vysocké kroniky můžeme dočíst o životě druhého vysockého kantora, kterým měl být Václav Procházka z Chorušic. Do Vysoké přišel roku 1696 a měl zde učit údajně dvanáct a půl roku. Díky těmto záznamům můžeme říci, že se ve Vysoké učilo s jistotou už od konce 17. století, tedy téměř 100 let předtím než bylo za vlády Marie Terezie vydáno rozhodnutí o povinné školní docházce 6. 12. roku 1774.

O rané historii školy ve Vysoké však v zásadě mnoho nevíme. To, co ovšem můžeme říci o nejstarším vzdělávání v obci, je skutečnost, že první školní budova (dnes č. p. 10) stála ve vsi na témže místě jako nynější. Tato školní budova není jediná, která později i za první republiky a až dodnes škole slouží. Následně byla s vydáním Tolerančního patentu Josefem II. ve Vysoké zbudována roku 1786⁴ jedna z prvních protestantských modliteben v Čechách. Na okraji obce byla vedle modlitebny následně vybudována evangelická fara, zřízen hřbitov a též školní budova pro děti protestantů. V této době můžeme mluvit o náboženském rozdělení celé obce a rovněž škol⁵. V budově č. p. 10 byla katolická škola a v budově dnes č. p. 47 byla evangelická škola. V zásadě se dá příslušnost školy k protestanství vysledovat i dnes, protože se nad vstupem nachází busta Jana Amose Komenského, kterou na katolické škole nenajdeme a která upomíná na příslušnost k evangelickému areálu budov v čele s evangelickou modlitebnou.

¹ Archiv OÚ Vysoká, *Kronika obce Vysoká* – historická část z roku 2006 (od kronikářky Mgr. Marie Bímové), strana: 120.

² Skutečný vlastní matričný záznam se mi nepodařilo vyhledat (Matriční kniha nebyla zatím zdigitalizována.).

³ Vlastní faru má ovšem Vysoká až od roku 1712. Do té doby spadala pod církevní správu v Chorušicích.

⁴ BÖHM, Ludvík B. *Královské věnné město Mělník a okres Mělnický*. [Mělník]: nákladem spisovatelovým, 1892. [8], 932 stran, 1 nečíslovaný složený list obrazové přílohy. (strana: 833).

⁵ Böhm – *Mělník a okres Mělnický*, 1892, strana: 833.

Postupná konfesionalizace škol i tak, jak je popsána v odborné literatuře⁶, měla ve své podstatě velmi pozitivní vliv například na rozvoj pedagogické vědy v Čechách jako takové. „Podněcovala totiž ke konkurenčnímu zápolení a zápasu o vliv na duchovní orientaci mládeže. (Teoretikové pedagogiky, ideologové i politikové dobře vědí, že „ohýbat mladé stromky“ lze nejlépe.)“⁷ Časem ovšem můžeme mluvit zvláště v období tzv. „dlouhého 19. století“ o postupném zesvětšování, jak docházelo k sekularizaci celého státu, a v pozitivním slova smyslu o jistém „znárodnění“ školství (Školy sloužily k vybudování postupného národního uvědomění nejen v českých zemích.⁸), které již začalo dbát též na výchovu vlasteneckou a občanskou, která byla rovněž silným elementem ve výuce škol nové republiky od roku 1918.

Takové tendence sledujeme i na příkladu vysoké školy. Důraz na silné vlastenecké a národní uvědomění čteme v mnoha archivních materiálech a tomuto tématu v rámci běžné denní výuky je věnována dále vlastní kapitola. Tak, jak docházelo v 19. století k modernizaci státu, došlo rovněž ke zlepšení a rozvoji škol ve Vysoké. Asi roku 1815 byla vystavěna na místě původní menší dřevěné školy nová školní budova (dnes č. p. 10) z kamene a cihel⁹. Postupně pak od počátku 20. století vznikaly tzv. „expozitory“ školy ve Vysoké (např. na Kokoříně, ve Strážnicích a v Dolní Zimoři), které později měly vlastní oddělenou správu, nicméně zřejmě s Vysokou spolupracovaly, protože nebyly příliš velké¹⁰. Dokonce jejich vlastní existence v průběhu 20. století neměla dlouhého trvání.

2.1 Obecná a měšťanská škola a prvorepubliková obec

Vztah mezi vedením obce a školou byl vždy velmi úzký a škola a obec spolu vždy spolupracovaly, už protože škola je od svého vzniku významnou vzdělávací institucí v sídle a zvyšuje tak celému sídlu vlastní autonomní statut a poskytuje možnost vzdělávání žákům ze širého okolí. Tuto roli si drží škola ve Vysoké dodnes.

⁶ ČORNEJOVÁ, Ivana. *Velké dějiny zemí Koruny české – Tematická řada: Školství a vzdělanost*. Vydání první. Praha: Paseka, 2020. 722 stran, 24 nečíslovaných stran obrazových příloh. (strana: 60).

⁷ Tamtéž.

⁸ Čornejová – *Velké dějiny zemí Koruny české (Školství a vzdělanost)*, 2020, strana: 139.

⁹ *Kronika obce Vysoká* – historická část, 2006, strana: 120.

¹⁰ Vztah jednotlivých menších škol v okolí a příčiny jejich vzniku by měly být předmětem dalšího zkoumání.

Stav k 28. 10. 1918 byl takový, že zde existovala samostatná obecná škola se třemi třídami v budově bývalé katolické školy (č. p. 10). V té samé době již nefungovala ani evangelická škola (č. p. 47)¹¹. Roku 1919 začalo jednání o zřízení nové měšťanské školy, která byla následně založena výnosem z 19. 11. 1920¹². Otevřela se plně ve školním roce 1921/1922. Po svém vzniku měla jen jednu třídu, záhy dvě a nakonec rovněž tři jako škola obecná. Fungovala v budově bývalé evangelické školy (č. p. 47). V „Pamětní knize měšťanské školy“ se doslova píše: „*Měšťanská škola byla umístěna ve staré školní budově evangelické a obec platila z ní od roku 1903¹³ církvi evangelické roční nájem 500 K a činžovní daň.*“¹⁴

Každá ze škol ve Vysoké ať už obecná či měšťanská měla vlastní ředitelství. K roku 1918 byl ředitelem obecné školy Alois Trejbal a prvním ředitelem nově založené měšťanské školy byl od 3. 9. 1921¹⁵ Tomáš Viktor Pazourek. Až od 1. 2. 1928¹⁶ měly obě školy stejné vedení, kdy došlo k jejich spojení (viz Přílohy 3 a 4). Prvním společným ředitelem školy ve Vysoké byl Jindřich Svoboda. V říjnu roku 1933¹⁷ pak došlo k přesunu obecné a měšťanské školy (viz Příloha 12). Obecná škola se přesunula do budovy staré evangelické školy (č. p. 47 – viz Příloha 1), kde již obecnou školu navštěvoval pan Ing. Vladimír Karel a kde dnes funguje 1. stupeň ZŠ. Měšťanská škola se přesunula do budovy č. p. 10 a dnes zde sídlí 2. stupeň ZŠ (viz Příloha 2). K přesunu došlo především, protože obecná škola potřebovala větší prostory pro výuku.

Místní školní rada, která řešila školní záležitosti a která dala podnět ke zřízení měšťanské školy, byla ovšem stále jen jedna, i když byly školy původně oddělené. Jejimi členy byli vedle pedagogů rovněž zástupci z řad vedení škol i vysocký starosta spolu se starosty okolních vesnic. Své významné zastoupení měli tak ve své podstatě též mnozí místní sedláci, kteří se aktivně podíleli na tehdejšímu rozvoji obce. 4. 6. roku 1922 (viz Příloha 5) byl například položen základní kámen sokolovny ve Vysoké, na kterou se místní obyvatelé složili a která dodnes slouží jako významné sportovní a společenské centrum obce a i škole k výuce tělesné výchovy.

¹¹ *Kronika obce Vysoká – historická část*, 2006, strana: 120.

¹² Archiv ZŠ a MŠ Vysoká, původní inv. číslo 6.c, *Pamětní kniha měšťanské školy smíšené na Vysoké u Mělníka* (od školního roku 1921–1922), strana: 1.

¹³ Nejsem si zcela jist, kdy přesně evangelická škola ve Vysoké zanikla a proč obec platila za užívání jejích prostor.

¹⁴ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1921/1922, strana: 2.

¹⁵ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1921/1922, strana: 2.

¹⁶ Archiv autora, *Protokoly konferenční měšťanské školy* (z let 1921–1935), původní inv. číslo 2.c., zápis o poradě z 20. 2. 1928.

¹⁷ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1933/1934, strana: 59.

2.2 Nerealizovaná stavba nové školní budovy

Velikost obou školních budov dlouhodobě nedostačovala počtu žáků. Samotná obecná škola měla například běžně asi 100 žáků¹⁸, s měšťanskou dohromady kolem 200 žáků, proto bylo rozhodnuto záhy po vzniku měšťanky o stavbě nové velké školní budovy. (Dokonce lze uvažovat o tom, že už při zřízení nové měšťanské školy bylo se školní budovou č. p. 47 počítáno jako s provizorním umístěním.)

V „Pamětní knize měšťanské školy“ jsou věnovány problematice výstavby a plánům různé záznamy. I přes zjevnou nutnost však ne všichni se stavbou souhlasili, i přestože byl pro novou budovu pořízen již pozemek, a dokonce později vybrán architekt a možná cenová relace. Můžeme se například dočíst: „*V tomto školním roce¹⁹ začalo se jednati v místní školní radě o stavbě školy měšťanské. Dne 10. m. července t. r.²⁰ povolána místní školní radě na Mělník k politické správě a tam po dlouhém jednání zakoupeno místo od pí. Anny Procházkové ve výměře 2 korců proti kostelu evangelickému za 12 000 Kč. Stranu stavby školy rozpoutal se čilý boj. V čele strany škoie nepřející byl učitel v. v. p. Matěj Rambousek²¹ z Chodče, který v novinách mělnických napsal, že náklad na školu by činil 21/2 mil. Kč. Na zprávu tuto dána mu odpověď sborem učitelským, vysvětleno mu jeho necharakterní jednání jako bývalého učitele.*“ atd.²²

„**6. května 1924:** navštívil naši školu zemský školní inspektor pan Vojtěch Beneš, jenž se vyslovil o školní budově, že naprosto nevyhovuje požadavkům kladeným na budovy měšť. škol a prohlásil po konferenci s předsedou míst. škol. rady p. J. Jůnou, že bude museti školní obec přikročiti do 1–2 let ke stavbě nové budovy, jinak že bude škola zrušena.“²³ Možnost zrušení školy ve Vysoké je uváděna v zápisech o inspekčních návštěvách i dále. Nepochybně tato možnost musela místní značně znepokojit, a tak se začala věc řešit. Stavba nové školy byla pravidelným tématem na schůzích místní školní rady, kterých byl mnohdy účasten školní inspektor z Mělníka, jež také pravidelně vydával zprávy o nevyhovujícím stavu školních budov.

¹⁸ Pamětní kniha měšťanské školy, 1927/1928 a 1928/1929, strany: 22 a 33.

¹⁹ Myšleno 1922/1923.

²⁰ Myšlen rok 1922.

²¹ Mimochodem Matěj Rambousek byl dědečkem pana Ing. Vladimíra Karla (*1929). Jeho matka se jmenovala Alžběta Karlová, roz. Rambousková z Chodče jako dvanácté dítě.

²² Pamětní kniha měšťanské školy, 1922/1923, strana: 8.

²³ Pamětní kniha měšťanské školy, 1923/1924, strana: 12.

„20. února 1926: Konána byla nová schůze míst. škol. rady, do níž dostavil se též okres. škol. inspektor p. Karel Tichý, který objasnil podrobně stanovisko úřadů ke stavbě škol ve Vysoké. Po uvážení všech okolností navrhl odb. uč. Vacek, aby se ihned ku stavbě školy obecné i měšťanské přikročilo, což bylo jednomyslně všemi přítomnými členy (Novotný Josef z Vysoké č. 54, Brázda Ant. z Bosyně, Chaloupka Alois říd. uč., Vacek Frant. zást. řed., Mydlil Frant. odb. uč.) schváleno. Všichni ostatní členové míst. škol. rady se do této schůze nedostavili. Současně bylo jednomyslně usneseno, aby se zhotovení plánů a rozpočtů zadalo p. architektu Rösslerovi ze Smíchova.“²⁴ V tomto zápise se dočteme o definitivním rozhodnutí a o dalším postupu při plánech o výstavbě školní budovy. V dalších zápisech se však celá věc komplikuje a stavba se neustále odsouvala. Jednání pokračovala opakovaně ovšem s nejasným řešením.

Architektem při nové výstavbě školní budovy měl být tedy Jaroslav Rössler ze Smíchova. Jaroslav Rössler vypracoval plány, ale místní školní rada je odmítala zaslat okresní školní radě ke schválení. Zástupci z řad učitelstva hlasovali a vyjadřovali se pravidelně ve prospěch urychlené a bezodkladně nutné výstavby, ale zástupci z řad místních samospráv věc ne zcela podporovali. V zápisech o jednání rady se objevují pravidelně možnosti odkladu například na jaro roku 1930²⁵²⁶. O odklad stavby žádali zástupci místních samospráv ve školní radě i zastupitelstvo obce Vysoká jako takové, proto nelze vyloučit možnost, že obec jednoduše neměla v daný okamžik zajištěný dostatek finančních prostředků pro realizaci projektu.

Můžeme říci, že věc kromě možných vnitřních rozepří o vlastním provedení a financování výstavby školy ve Vysoké zkomplikovala také skutečnost, že v nedalekém Mšenu došlo na výstavbu nové školní budovy a pomocné finanční prostředky patrně směřovali tam. Roku 1933 pak zřejmě došlo k přesunu škol i proto, že možnost nové budovy už byla minulostí.

Nakonec je nezbytné uvést, že stavbu nové školní budovy zřejmě nejvíce znemožnila pozdější Velká hospodářská krize roku 1929, která výrazně ovlivnila 30. léta v Československu vůbec. I když byly původně plány na novou moderní školu ve Vysoké vypracovány, mnohé průtahy, neschopnost získat včas dost peněz a následná krize neumožnily vlastně ani v dalších letech její výstavbu. Až dodnes má tedy obec Vysoká školu stále ve dvou budovách a stále se učí v prostorách, kde se učilo ve své podstatě od prvních počátků vzdělávání v obci.

²⁴ Pamětní kniha měšťanské školy, 1925/1926, strana: 20 a 21.

²⁵ Pamětní kniha měšťanské školy, 1925/1926, strana: 20.

²⁶ Pamětní kniha měšťanské školy, 1927/1928, strana: 32.

2.3 Každodenní život a výuka

Tradice školní výuky ve Vysoké je, jak jsme mohli vidět, velmi dlouhá. Nepřetržitě se ve vsi učí již téměř 350 let a v rámci této doby škola zažila také krátkých 20 let nerušené a demokratické výchovy a výuky během první republiky. Nová samostatná československá republika neměla čas vyřešit všechny minulé i současné problémy doby, nicméně právě na snahu vychovat uvědomělé vlastence a demokraty, kteří mají pevný charakter a silné tělo i ducha, mnozí žáci a absolventi prvorepublikového školství včetně vysockého pamětníka pana Ing. Vladimíra Karla rádi vzpomínají. Bohužel po tomto období došlo k pokřivení původního směřování, už protože došlo nejprve k nacistické okupaci v letech 1939–1945 a následně k nástupu komunistického režimu, který znemožnil návrat k Masarykově republice a který vydržel celých 41 let od roku 1948 až do sametové revoluce v roce 1989.

Smyslem této kapitoly je popsat každodenní chod vysocké školy, ale zároveň představit prvorepublikovou školní praxi, která se ve školní výuce samozřejmě aplikovala i jinde a byla tak vlastně obecně platná. Vynasnažím se též o ukázkou „ducha doby“, který se odrazil na průběhu vzdělávacího procesu i na pamětnících a absolventech, kteří si tímto v jistém slova smyslu občanským a demokratickým školstvím na našem území tehdy prošli.

„Od školního roku 1927/1928 byla v ČSR zavedena osmiletá povinná školní docházka. Školní povinnost děti plnily ve školách obecných nebo měšťanských, pro něž se někdy užívalo též označení škola občanská. (viz Příloha 4)²⁷ [...] Obecná škola bylo osmiletá nebo pětiletá, měšťanská škola byla pouze tříletá²⁸ [...] Zatímco měšťanské školy byly školami plně organizovanými (měly tolik tříd jako ročníků), venkovské obecné školy byly malotřídní – disponovaly méně třídami než ročníky. [...] Děti dvou až čtyř ročníků tvořily tzv. oddělení, jež měla být ve třídě maximálně čtyři.“²⁹

Obecná škola ve Vysoké byla malotřídní – trojtřídní, pětiletá (s pěti ročníky). Rozdělení bylo přesněji na I. třídu, II. třídu 1. oddělení a II. třídu 2. oddělení, které byly tedy v jedné třídě, a III. třídu 1. oddělení a III. třídu 2. oddělení.³⁰ Měšťanka byla trojtřídní (se třemi ročníky).

²⁷ „Bürgerschule“ lze překládat nejen jako měšťanská ale rovněž jako „občanská škola“.

²⁸ Čornejová – *Velké dějiny zemí Koruny české (Školství a vzdělanost)*, 2020, strana: 338.

²⁹ Čornejová – *Velké dějiny zemí Koruny české (Školství a vzdělanost)*, 2020, strana: 339.

³⁰ V podstatě se jednalo o II. A, II. B a o III. A, III. B, ale v dobových dokumentech se užívá výraz „oddělení“.

Pan Ing. Vladimír Karel (narozen 28. 10. 1929) navštěvoval jen zdejší obecnou školu od 1. 9. 1935 a ž do 28. 6. 1940, kdy mu bylo 6 až 10 let (viz Příloha 8). Měšťanku nenavštěvoval, protože později nastoupil na reálné gymnázium v Mělníku, do nižších ročníků středního vzdělání, kde dokončil celkově povinnou školní docházku. Při svých vzpomínkách, které sepsal, je důležité podotknout, jak sám uvádí, že byl ve Vysoké „neprůměrným žákem“. Byl z učitelské rodiny. Bydlel 30 m od budovy obecné školy. Dopravu do školy měl tak značně snadnou oproti mnoha jiným žákům, kteří chodili do Vysoké pěšky i několik kilometrů. Zároveň též, a to je nejpodstatnější, zažil z prvorepublikové obecné školy ve Vysoké vlastně jen reálně tři roky s jistým přesahem do roku 1939 čtyři roky, což z něj nedělá stoprocentního absolventa vzdělávacího systému ve Vysoké v období první republiky. Přes to všechno je ovšem jeho pohled nedocenitelný, protože je jako jediný určitým způsobem zaznamenaný a vypovídá nám něco o minulé době.

Ve Vysoké se vyučovalo pravidelně od pondělí do soboty od 8:00 do 13:00. Jednalo se o tzv. „půldny“. V „Protokolech konferenčních“, které vypovídají o měšťanské škole, je v první zápisu uvedeno: „*Vyučovati se bude dle zvyku ve zdejší obci ustáleném a to tak, že vyučování bude počínati ráno o 8. hod., odpoledne o 13. hod.*“³¹ Tuto praxi potvrzuje také pan Karel ve svých vzpomínkách na obecnou školu. Uvádí, že výuka probíhala někdy třeba jen do 11. či 12. hodiny. (Výjimečně mohla trvat déle po polední přestávce i v odpoledních hodinách.)

2.3.1 Vyučované předměty

Soubor vyučovaných předmětů se lišil u obecné a měšťanské školy. Výstižně je popsán v odborné literatuře. Praxe byla v tomto ohledu ve Vysoké stejná (viz Přílohy 10 a 11).

„*Úkolem obecných škol bylo zprostředkovat gramotnost (čtení, psaní, počítání³²), nezbytný fundament všeobecného vzdělávání (tzv. reálie – základy dějepisu, zeměpisu, přírodopisu, jimž se vyučovalo jako jednomu předmětu³³), dále zpěv, tělocvik a děvčatům též nauku o domácím hospodářství a ženské ruční práce. Povinným předmětem bylo i náboženství, a to i po vydání Malého školského zákona, jimž byla zavedena občanská nauka a výchova. Druhým novým učebním předmětem byly chlapecké ruční práce.*“³⁴

³¹ *Protokoly konferenční* (z let 1921–1935), zápis o poradě 1. 9. 1921.

³² Pan Ing. Karel mluví například o předmětu s názvem „Nauka o počtech a tvarech měřičských“.

³³ Dnes by název takového souborného předmětu odpovídal „Prvouce“. Pan Ing. Karel rovněž tento název užívá.

³⁴ Čornejová – *Velké dějiny zemí Koruny české (Školství a vzdělanost)*, 2020, strana: 339.

„Měšťanské školy vyučovaly reálie (dějepis, zeměpis, přírodopis, přírodopis) jako samostatné předměty, dále též aritmetiku a geometrii, kreslení (geometrické i od ruky), písemnosti a vedení knih (tj. základy účetnictví). Nechybělo zde ani náboženství, ženské ruční práce, zpěv a tělocvik, nově přibýly chlapecké ruční práce. Měšťanská škola tedy více směřovala k praxi, její absolventi odcházeli vybaveni potřebnými dovednostmi pro provoz živnosti apod.“³⁵

2.3.2 Učební pomůcky a třída

Učební pomůcky v prvorepublikové škole byly různé (v mnohém podobné těm dnešním). Žáci užívali učebnice, knížky, sešity. Na obecné škole ve Vysoké ovšem nebyla dle vzpomínek pana Ing. Karla knihovna. Situace byla například s vlastnictvím učebnic tedy značně složitá. Pan Ing. Karel k tomuto tématu dále uvádí. *„Ne každý mohl mít nové učební pomůcky. Často byly po bratrovi či půjčené. Mohly být obsahově upravovány. Začátky písma v 1. třídě byly v knížce „Poupata“. Na stránce byly 4 obrázky s veršovanými popisky. Ve třídě pak byla tabule, počítadlo, přenosná mapa.“*

Ve třídě tehdy mohlo být na jednoho učitele až 60 žáků³⁶. Třídy byly ve vysoké obecné škole naplněny až třiceti i více žáky, ale méně jich v místnosti opravdu nebylo (viz Příloha 7). Žáci seděli v dřevěných lavicích po dvou, které byly za sebou seřazeny do tří řad. Místo k sezení i k psaní bylo malé, ale dostačovalo.³⁷ Ve třídě tradičně visely vlastenecké obrazy odkazující na národní dějiny, pověsti nebo významné osobnosti. Na zdi mohla být umístěna rovněž mapa Československé republiky či obrazy s přírodními, krajinnými nebo náboženskými motivy.

2.3.3 Testování a tresty

Žáci mohli být testováni různými způsoby: ústně u tabule, pomocí vyvolávání odpovědí na učitelovy otázky a rovněž byli zkoušeni písemnou formou. V pololetí a na konci školního roku pak obdrželi „školní zprávu“ (viz Přílohy 16 a 17), jak se tehdy nazývalo „vysvědčení“.

Trestání žáků (i fyzické) patřilo do běžné praxe. Žák mohl být za vyrušování v hodině postaven na hanbu, kdy klečel na stupínku, bez mluvení držel rákosku nebo stál v rohu místnosti. Rovněž mohl být poslán ven ze třídy na chodbu a nebo musel zůstat sám ve třídě 1–2 hodiny po vyučování. Podle pana Ing. Karla: *„Někteří rodiče při setkání s učitelem požádali, aby žák byl za kázeňské přestupky hned potrestán (i když nedával pozor). Počet stanovených ran*

³⁵ Čornejová, *Velké dějiny zemí Koruny české (Školství a vzdělanost)*, 2020, strany: 339 a 340.

³⁶ Čornejová, *Velké dějiny zemí Koruny české (Školství a vzdělanost)*, 2020, strana: 339.

³⁷ Lavice v měšťanské škole byly nepochybně větší.

rákoskou nebyl snižován nikdy. “ Dále vzpomíná: „*Mezi žáky se vždy líbilo, když pan učitel někoho vybral jako poslička k odnesení písemnosti do další třídy (oběžníku). Jednou mne paní učitelka volala ke stolku a já se těšil, že půjdu jako posel. Když jsem ale došel, dostal jsem 2 pohlavky za to, že jsem během hodiny předtím 2x vstal a sedl a klapal sedátkem lavice.*“

Dlouhodobě neukáznění, problémoví žáci dostávali nezřídka II., III. i IV. stupeň známky z mravů, jak vyplývá z „Protokolů konferenčních“ o žácích měšťanské školy. Můžeme číst například záznam: „*K. Tomášek žák I. r. obdrží III. st. známky z mravů pro soustavné vyrušování a svádění jiných k nepravosti. J Pétík z I. r. obdrží IV. st. zn. z mravů pro krádež peněz, toulku a úmyslné poranění skauta.*“³⁸

2.3.4 Absence a lékařské prohlídky

Důvody absence byly obdobné jako dnes. Pan Ing. Karel říká, že „*podle údajů na vysvědčeních scházel ve škole 2–5 půldnů ročně pro nachlazení (horečku), rýmu, návštěvu lékaře s prohlídkou i u boláků černých neštovic.*“ Koncem června prý „*míval průjem jako následkem jídla nezralých třešní se zapíjením vodou.*“ Obdobně byli postiženi i jeho spolužáci, kteří mohli být také učitelem vykázáni během výuky domů za rodiči nebo vzácně rovnou k lékaři.

Důležité je uvést, že Vysoká měla i svého vlastního lékaře, který měl ordinaci na návsi v č. p. 32, kde dnes sídlí obecní úřad. Pan MUDr. Matěj Rada s ženou doslova žil s obcí a jejími obyvateli. Pan Ing. Karel o něm píše: „*Ve Vysoké lékař prováděl vedle běžné péče i ošetření zubů s použitím lapací vrtáčky v ordinaci a návštěvy pacientů pěšky nebo autem*³⁹, *v zimě na lyžích v okruhu do 15 km i převoz nutných případů vlastním autem.*“ V „Pamětní knize měšťanské školy“ jsou pak uvedeny záznamy („Protokoly konferenční“ to potvrzují.) o pravidelných návštěvách a prohlídkách žactva lékařem přímo ve škole.

Pan doktor dokonce dělal pro školu i lékařské přednášky, což dokládají například záznamy: „*30. IV. (1929) přednášel p. MUDr. Rada o nakažlivých chorobách se světél. obrazy. pro žactvo*“⁴⁰ nebo „*MUDr. M. Rada přednášel 24. IV. 1936 na poradě uč. Sboru o dětských nemocích a posunčině zvláště.*“⁴¹

³⁸ *Protokoly konferenční* (z let 1921–1935), zápis o poradě 23. 4. 1924.

³⁹ Říká se, že pan doktor Rada byl první, který měl v obci auto.

⁴⁰ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1928/1929, strana: 37.

⁴¹ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1935/1936, strana: 76.

2.3.5 Oslava státních a lidových svátků, výročí

Z „Pamětní knihy měšťanské školy“ vyplývá, že se často oslavovaly a připomínaly i během výuky například různá výročí upomínající na národní dějiny, například výročí smrti Jana Amose Komenského, bitvy u Lipan, smrti Jana Žižky a další podobné. Oslavovaly se samozřejmě rovněž státní svátky. Tím největším státním svátkem v roce byl 28. říjen. Roku 1928 i škola ve Vysoké důstojně a bohatě oslavila 10 let republiky: *„Školní oslava 10letého trvání republiky Československé konána 27. X. 1928. Na programu byly proslovy, recitace a zpěvy. Větší žáci poděleni byli spisky „Naše školy v prvním 10letí čsl. republiky“ a „10 let republiky čsl.“ Žactvo s učitelstvem účastnilo se také oslavy pořádané spojenými korporacemi ve Vysoké. Večer 27. X. bylo slavnostní představení v biografu, v neděli 28. X. odpo. průvod z Bosyně přes Vysokou, Střednice, Strážnice, Chodeč [...]“*⁴²

2.3.6 Vliv politických a společenských událostí

Podle vzpomínek pana Ing. Karla se významné aktuální společenské události doby ve škole příliš neprobíraly, ale učitelé a rodiče je prožívali. Pan Ing. Karel a mnozí jeho spolužáci byli moc malí na to, aby chápali, co se vlastně děje. Děsivým způsobem je však v celku detailně popsáno v „Pamětní knize měšťanské školy“. Zápis nese nadpis *„Těžké historické chvíle národa“*⁴³ a líčí Mnichovskou dohodu i přerod ve dnes známou druhou republiku s tím, že zaznamenává příchod nových českých žáků z vesnic, kteří dříve navštěvovali školy v Sudetech a později v daný okamžik už nemohli navštěvovat školu v jiném státě, v Říši.

Prezidenti T. G. Masaryk a Edvard Beneš

Osobnost prezidenta T. G. Masaryka a později o něco méně i druhého prezidenta Edvarda Beneše byly bezpochyby svým způsobem přítomny ve škole. Pan Ing. Karel se sice nepamatuje na obraz, který by mohl v obecné škole viset. Nicméně každoročně s jistotou docházelo k upomínání na narozeniny prezidenta „Osvoboditele“ 8. března⁴⁴ a později i Edvarda Beneše 28. května⁴⁵, kdy se zpívala hymna a na školních budovách vysela státní vlajka. Připomínány byly také proběhlé volby prezidenta⁴⁶.

⁴² Pamětní kniha měšťanské školy, 1928/1929, strana: 35.

⁴³ Pamětní kniha měšťanské školy, 1938/1939, strana: 95.

⁴⁴ Pamětní kniha měšťanské školy, 1930/1931, strana: 48.

⁴⁵ Pamětní kniha měšťanské školy, 1935/1936, strana: 76.

⁴⁶ Pamětní kniha měšťanské školy, 1933/1934, strana: 62.

Největší ranou pro celou zemi, která je zaznamenána také v „Pamětní knize měšťanské školy“, byla smrt našeho prvního prezidenta, prezidenta Masaryka. Můžeme číst: „*Velký prezident Osvoboditel, první prezident Československé republiky T. G. Masaryk zemřel dne 14. září 1937 na zámku lánském ve 3 hod. 29 min. ve věku 87 let 6 měs. 7 dní. Zemřel, ale odkaz Jeho zůstal živý mezi námi. Nám učitelům byl zvláště vůdcem nenahraditelným. Při pohřbu Jeho dne 21. září 1937 pravil nad rakví nástupce Jeho president Dr. Edvard Beneš [...]*“⁴⁷

Vazby na Jugoslávii i Rumunsko

Skutečně pozoruhodné jsou v „Pamětní knize měšťanské školy“ zmínky o svátcích a významných událostech se vztahem k Jugoslávskému království a Rumunsku. Čteme zápisy: „*Počátkem prosince (1929) promluveno ve vyš. třídách o sjednocení Jugoslávie.*“⁴⁸ nebo třeba „*6. září oslaveny narozeniny jugoslávského krále Petera. Vývěšeny prapory na šk. budovách a žactvu na vyš. stupni vysvětlen význam slavnosti.*“ Či „*10. května 1930 vzpomenu na měšť. šk. sjednocení Rumunska*“⁴⁹. Možná se jednalo o ukázkou československé-rumunsko-jugoslávské vzájemnosti v rámci formátu spojení „Malé dohody“. Tuto hypotézu by stvrzoval i následující zápis: „*Dne 9. X. 1934 zavražděni byli v Marseille jugoslávský král Alexandr I. a franc. ministr zahraničí Louis Barthou. V den pohřbu jejich vysvětlen byl žactvu význam velikých těch mužů /Barthou 13. X., král Alexandr 18. X./ Vývěšeny černé prapory.*“

2.3.7 Český a německý jazyk

Výuka a znalost českého jazyka patřila a patří samozřejmě k základům gramotnosti. Náročnost probírané látky se postupně stávala složitější a komplexnější. Postupně se k výuce gramatiky přidávala základní znalost literatury a těch nejvýznamnějších autorů.

⁴⁷ *Pamětní kniha měšťanské školy, 1937/1938, strana: 87.*

⁴⁸ *Pamětní kniha měšťanské školy, 1929/1930, strana: 43.*

⁴⁹ *Pamětní kniha měšťanské školy, 1929/1930, strana: 46.*

V případě výuky cizích jazyků, tak se prokazatelně vyučoval ve Vysoké německý jazyk⁵⁰. Pan Ing. Karel ve svých vzpomínkách uvádí, že ve Vysoké nežil ani jeden Němec a že ani do školy žádný nechodil. Pravdou je, že obec Vysoká je typicky českou vesnicí a byla v té době zcela bez německého obyvatelstva, o čemž může svědčit též přítomnost kostela sv. Václava jakožto patrona českých zemí. Ovšem skutečnost, že školu nenavštěvoval žádný Němec je v rozporu s některými záznamy z 30. let v „Pamětní knize měšťanské školy“, kde jsou uvedeny počty žáků, jejich příslušnost a původ podle jednotlivých vesnic i jazykový, národnostní původ. Ve školním roce 1933/1934 například měšťanskou školu ve Vysoké navštěvovalo 12 žáků německé národnosti⁵¹. Skutečně trvalá přítomnost německých žáků není však i tak stoprocentně potvrzena, protože je k tomuto údaji občas připsáno „na výměnu“^{52,53}. Jediná varianta, proč mohli vysokou školu navštěvovat Němci, se možná nabízí v souvislosti s blízkou hranicí Sudet i s tím, že některé vzdálenější vesnice už ležely v německých krajích.

2.3.8 Náboženství

Výuka věrouky byla prováděna pro žáky katolického vyznání katolickým farářem a pro žáky s československým vyznáním evangelickým. Protože byla tehdy navíc valná většina populace věřící, patřila výuka náboženství dlouho k základní výbavě, kterou škola taktéž poskytovala. Pan Ing. Karel je evangelík a vzpomíná, že chodíval i do nedělní školy na evangelickou faru, která leží doslova hned vedle bývalé obecné školy. Pamatuje si: „*Pan farář Samek, který byl už vyššího věku, šedivé hlavy, klidné povahy, kterého někteří „uličníci“ rozčilovali a nedávali pozor, byli napomínáni a posíláni za dveře na chodbu. Někdy použil pan farář ke švihnutí přes lýtka liskový prut. Ovšem pro hodnocení jeho výkonu dnešního dne mohu ocenit jeho schopnost dobře doplňovat vědomost tím, že ještě citují biblický text pro narození Krista: [Výšlo nařízení od císaře Augusta, aby byl sepsán všechen svět . Přišli všichni, aby napsáni byli, jeden každý do svého města. Přišel také Josef z Nazareta do Betléma...]*

⁵⁰ Archiv autora, *Třídní kniha* (školní rok 1933/1934), původní inv. číslo: nemá.

⁵¹ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1933/1934, strana: 58.

⁵² Nevím, jak si sousloví „na výměnu“ vysvětlit nebo zda docházelo k nějakým výměnám mezi českými a německými školami v Československé republice.

⁵³ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1934/1935, strana: 64.

2.3.9 Výuka vaření, ruční práce

Výuka základních ručních prací u hochů a dívek patřila k základům obecného vzdělání. Pan Ing. Karel zmiňuje ve vzpomínkách předměty, které nesly názvy „Ruční práce chlapecké“ a „Ruční práce dívčí s naukou o domácím hospodářství“. Chlapci chodili například na školní zahradu starat se o zeleninu. Někdy šli takovou práci dělat i v rámci tělesné výchovy. Dívky se staraly o květiny a učily se základy vaření. Právě o počátcích výuky vaření ve Vysoké (ve školním roce 1923/1924) hovoří také různé zachované archiválie vložené do „Protokolů konferenčních“ (z let 1921–1935).

„Když nám slečna na začátku školního roku řekla, že budeme vařit, to bylo jáso. Každá jsme se těšila, co budeme vařit. Po prvé jsme vařily bramborovou polévku a švestkové knedlíky. Poněvadž naše školní budova je malá, je v ní málo místa, kuchyni jsme zřídit nemohly, a proto naše slečna nám kuchyni půjčila. Po druhé jsme vařily polévku z rajských jablíček a dvoubarevný moučník. Když vše uvaříme, přistrčíme k sobě dva stoly, prostřeme bílý ubrus a všechny s radostí zasedáme k obědu. Po obědě vždycky tři u slečny zůstaneme a slečně všechno uklidíme. Slečna jest k nám velmi laskavá, proto ji za její laskavost jsme vděční.“ Takto přesně popisuje v příloženém záznamu žákyně měšťanské školy ve Vysoké ve školním roce 1923/1924 Miluše Brázdová, jak to všechno začalo. Upřímně řečeno se asi žádný badatel neubrání dojmu, že to, co dívky první vařily, je vlastně nesmírně zajímavá a cenná informace. Onou slečnou učitelkou byla Ludmila Hanušová, od které se pak lze dozvědět i více v textu ze září roku 1930 *Z historie o vyučování vaření na měšťanské škole ve Vysoké*, který také tvoří přílohu v knize „Protokoly konferenční“.

Slečna učitelka Ludmila Hanušová například píše: *„Na zdejší měšťanské škole začalo se vyučovati vaření v září roku 1923 nejdříve v bytě učitelky d. n. L. Hanušové, neboť nebylo žádné volné místnosti v najaté školní budově. Začalo se za poměrů těžkých. Inventáře nebylo, místní školní rada věc z neporozumění zpočátku nepodporovala a první ředitel měšťanské školy p. T. Pazourek vaření a domácím naukám vůbec nepřál. Děvčatům říkal, že se nepotřebují učit vařit a také učitelku v roce 1924 udal zemské školní radě, že s děvčaty III. tř. měšť. školy koná hrubé práce. (Žákyně uklízely školní kabinet.) Dne 2. 8. 1924 zakázal vyučování vaření. (Viz konferenční zápis z 8. 3. 1924.) Suspendováním p. ředitele T. Pazourka téhož roku nadešly i školní kuchyni lepší časy.“* Tento text Ludmily Hanušové ještě dále pokračuje a je celkem rozsáhlý, nicméně jeho sdělení je jasné. Slečna učitelka svépomocí a za podpory matek žákyň i místních zahájila ve Vysoké výuku vaření.

Potřebné finance se na nákup inventáře pro školní kuchyni obstaraly díky tombole z prací žákyň při dětském představení v sokolovně dne 8. 12. 1924 (2 roky po výstavbě budovy sokolovny) a rovněž díky podpoře místní školní rady, která po příchodu nového pana ředitele Jindřicha Svobody dne 1. 9. 1926 věc podporovala. Slečna Hanušová doslova píše: „*Po příchodu pana ředitele J. Svobody dne 1. 9. 1926 dovoleno nám tehdejší obecním starostou Vl. Slavíkem vařiti v obecní úřadovně, jakož i umístiti tam náš kuchyňský nábytek. Místní školní rada přispívala každoročně obnosem na náš inventář a pořídila tak mnohé, zvláště působením pana ředitele J. Svobody, který vždycky všemožně potřebám školní kuchyně vycházel vstříc, což budiž tuto s díky jemu kvitováno.*“

Místo, kde mohly žákyň vařit, se několikrát měnilo. Ovšem slovy slečny učitelky: „*Konečně po 7mi letém provisorním umístění dočkala se školní kuchyně v září roku 1930 útulku v budově obecné školy, kde v malé rohové místnosti k velké radosti učitelky i žákyň zařízení útulná kuchyňka se záclonkami na oknech.*“ Závěrem bych uvedl, že starší texty o vaření v místní škole zatím nemáme a asi ani mít nebudeme. (Zajímavé je, že výuka vaření v VI. Třídě ZŠ ještě donedávna probíhala v oné „rohové místnosti“ bývalé obecné školy, kde se pravděpodobně vyučovalo vaření od 30. let 20. století.)

2.3.10 Tělesná výchova

Tělesná výchova a obecně snaha prvorepublikové školy budovat v žácích tělesnou zdatnost byla silná i ve výuce ve Vysoké. Pan Ing. Karel uvádí, že během tělocviku jim občas předváděl i místní sokol, holič bratr Sadílek, „*který na tu dobu zavíral holírnu*“. Za zmínku stojí, že žáci podnikali i cesty do blízkého lesa „V Tlesku“, kdy mohli sbírat houby, které pak předali panu učiteli. Pan Ing. Karel navštěvoval Sokol pak i ve volném čase a tak jako další kluci hrál fotbal.

2.3.11 Další školní aktivity

V „Pamětní knize měšťanské školy“ se můžeme dočíst o mnoha vedlejších školních aktivitách, které škola žákům zprostředkovala. Žáci měšťanky s kantory podnikali všemožné výlety, kdy například navštívili Prahu a její pamětihodnosti včetně Pražského hradu⁵⁴, autobusem vyrazili na hrad Trosky, do Českého ráje⁵⁵ nebo podnikli výlet i do Krkonoš⁵⁶. Výjimkou nebyly ani delší výlety, o nichž svědčí záznamy: „*Ve dnech 13.–16. VI. 1928 podniklo žactvo měšť.*

⁵⁴ Pamětní kniha měšťanské školy, 1928/1929, strana: 37.

⁵⁵ Pamětní kniha měšťanské školy, 1934/1935, strana: 70.

⁵⁶ Pamětní kniha měšťanské školy, 1926/1927, strana: 27.

*školy výlet na Moravu k návštěvě výstavy soudobé kultury v Brně a Mor. Krasu.*⁵⁷ nebo „*Ve dnech 7.–9. VI. (1933) zajelo žactvo II. a III. roč. do Jičína a Prachovských skal [...]*“⁵⁸ Tradičně chodili žáci na další procházky do okolí. Navštívili několikrát hrad Kokořín⁵⁹⁶⁰, prošli se v okolí Liběchova nebo se vydali k hradu Houska⁶¹, na Bezděz⁶² i na sever do Jestřebice ke skalnímu útvaru „Špičák“, do Doks a jinam.

Dále žáci podnikali cesty do divadla, rovněž do Národního divadla v Praze: „*Dne 3. května podniklo žactvo měšť. školy výlet do Prahy autobusem, dopol. prohlédnuty některé památky (hlavně Národní muzeum) odpol. byli jsme na Dvořákově „Rusálce“ v Nár. divadle.*“⁶³ Sami při různých příležitostech nějaké divadlo hráli v místní sokolovně, kde mohli sledovat v místním sokolském biografu též různé československé nebo zahraniční filmy kupříkladu: „*Dne 1. června (1929) dáván byl ve zdejším sokolském biografu pro žactvo film „Král králů“.*“⁶⁴ Americký film *Král králů* z roku 1927, který pojednává o Ježiši Kristu, patří mezi filmy, které byly na svou dobu ukázkou kvalitní kinematografie i na poměrně malé obci.

2.3.12 Stravování

Zajištění stravy pro žactvo nepatřilo do agendy školy. (Věc se po první republice též v tomto ohledu ještě zkomplikovala zavedením protektorátního přidělového systému na potraviny i další věci denní potřeby.) Škola tehdy neměla a nezřizovala jídelnu. (Tam, kde dnes má ZŠ a MŠ Vysoká jídelnu se buď bydlelo a nebo tam měla být jeden čas dílna otce pana Ing. Karla.) V souvislosti s dobou výuky můžeme říci, že se učilo prakticky do oběda, a pak se žáci šli najíst až domů nebo k rodině spolužáků, kamarádů, příbuzných – babiček, pokud bydleli příliš daleko a mohli se tak domluvit. Jediná strava během výuky byla svačina (často chléb), kterou si žáci nosili z domova. Pít si donášet nemuseli, protože byl k dispozici vodovod. Když ne ve třídě, byl podle vzpomínek pana Ing. Karla i na chodbě. Dále uvádí, že ke stravování se užívaly přestávky, které byly mezi dvěma hodinami 5–10 minut.

⁵⁷ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1927/1928, strana: 33.

⁵⁸ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1932/1933, strana: 57.

⁵⁹ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1927/1928, strana: 33.

⁶⁰ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1934/1935, strana: 70.

⁶¹ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1930/1931, strana: 49.

⁶² *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1931/1932, strana: 53.

⁶³ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1929/1930, strana: 46.

⁶⁴ *Pamětní kniha měšťanské školy*, 1928/1929, strana: 38.

2.4 Kantoři a ředitelé

V období první republiky se na vysoké škole (ať už v obecné nebo měšťanské) vystřídal mnoho učitelek a učitelů (pro ukázkou – viz Příloha 6). V „Pamětní knize měšťanské školy“ jsou například velmi důkladně popsány jejich základní životopisné údaje včetně jejich pedagogické specializace, poté co ve Vysoké nastoupili. Některá jména prvorepublikových učitelů rezonují v obecném povědomí mezi obyvateli obce dodnes, protože vychovávali a učili celé generace.

Po Aloisi Trejbalovi, který sloužil jako ředitel obecné školy ve Vysoké (č. p. 10) v letech 1905–1923, byl jejím posledním řídícím učitelem, jak se tato pozice také nazývala, Alois Chaloupka mezi lety 1923–1928. 1. 2. 1928 došlo nakonec ke spojení se školou měšťanskou. Ředitelem sjednocené školy se stal Jindřich Svoboda, který se do Vysoké dostal roku 1926⁶⁵ (viz Příloha 13) a sloužil zde až do začátku Protektorátu Čechy Morava, kdy ho nahradil nejprve František Kraus a od 1. 10. 1939 zde působil jako ředitel Jaroslav Šulc.⁶⁶ Celkovou prvorepublikovou situaci ve vedení škol ve Vysoké popisuje následující tabulka.

Tabulka 1 – prvorepubliková situace ve vedení škol ve Vysoké

prvorepubliková situace vedení škol ve Vysoké:			
obecná škola:	dobu ⁶⁷ :	měšťanská škola:	dobu:
Alois Trejbal (1905–1923)	5 let	Tomáš Viktor Pazourek (3. 9. 1921–23. 2. 1924, suspendován)	2 roky
		František Mydlil (29. 2. 1924–13. 6. 1926) – jako správce školy	4 měsíce
Alois Chaloupka (1923–1. 2. 1928)	5 let	František Vacek (1. 7. 1924–30. 6. 1926) – jako zástupce ředitele	2 roky
		Jindřich Svoboda (1. 7. 1926–1. 2. 1928, sloučení škol)	2 roky
Jindřich Svoboda (1. 2. 1928–31. 3. 1939, pensionován ⁶⁸⁶⁹)			11 let
František Kraus (1. 4. 1939–1. 10. 1939) – jako zatímní ředitel			6 měsíců
Jaroslav Šulc (od 1. 10. 1939)			

⁶⁵ Pamětní kniha měšťanské školy, 1925/1926, strana: 23.

⁶⁶ Archiv autora, Třídní výkaz docházky a prospěchu (školní rok 1939/1940), původní inv. číslo: 19b – I. B.

⁶⁷ Položka odpovídá době ve funkci ředitele školy v období od vzniku první republiky do nástupu Jaroslava Šulce.

⁶⁸ Vzhledem k pokročilému věku pana ředitele Svobody (*1881), tedy v roce 1939 mu bylo 58 let, je důvod jeho odchodu v celku jasný. Ovšem můžeme si i přesto klást otázku o jeho možné politické nespolehlivosti po okupaci a nově nastoleném režimu.

⁶⁹ Pamětní kniha měšťanské školy, 1938/1939, strana: 98.

2.4.1 Suspendování ředitele Tomáše Viktora Pazourka

V roce 1924 byl zbaven funkce ředitele měšťanské školy ve Vysoké, která teprve před 3 lety vznikla, Tomáš Viktor Pazourek. Je obtížné hledat zpětně možné příčiny jeho odvolání, nicméně v „Pamětní knize měšťanské školy“ a v „Protokolech konferenčních“ nalezneme zápisy, které mohou skutečné důvody této neopakované personální změny ve vedení školy poodhalit.

*„Ředitel T. V. Pazourek byl následkem disciplinárního řízení na čas suspendován z učitelství i ředitelství, což radostně jsme uvítali všichni věřící, že nastávají škole lepší dny. Čeká nás více práce, pracujeme všichni ke zdatu mládeže a rozvoje školy i podporujeme se navzájem.“*⁷⁰ Tak popisují učitelé měšťanské školy odchod Tomáše Pazourka z pozice učitele i ředitele na první schůzi, které se již neúčastnil 8. 3. 1924. Ve stejném zápise se dále můžeme dočíst např. také toto: *„Mravné chování žactva vlivem ř. Pazourka, snižování autority učitelů týmu, značně poklesl, jest nutno důsledně dbáti nápravy, aby škola svým vlivem zušlechťovala děti jí svěřené.“*⁷¹ Pan ředitel pravděpodobně čelil nějaké rozhodující výtce vůči tomu, jak vede školu. Zároveň je též možné, že se choval k učitelům i žákům příliš hrubě nebo se stal nějaký neznámý incident a tyto své kroky neustál při disciplinárním řízení, a proto byl nakonec suspendován.

Proběhlé události shrnuje rovněž následující záznam v „Pamětní knize měšťanské školy“, kde je suspendování ředitele Pazourka potvrzeno. *„28. 2. 1924: Na základě předcházejících stížností rolníka p. G. Koudelky, místní školní rady a učitelského sboru zdejší měšť. školy zbaven byl ředitel p. Tomáš Pazourek po předchozím disciplinárním vyšetřování funkce ředitele i učitele na naší škole, a jmenován byl okres. škol. výborem č. 672. ze 23./2. 1924 zástupcem ředitele odb. učitel. p. František Mydlil, kterýž převzal správu školy 29. února t. r.“*⁷²

2.4.2 Osobnost Jindřicha Svobody (1. 7. 1926–1. 10. 1939)

Měšťanská škola ve Vysoké byla dlouho bez vlastního ředitele. Z pozice „správce školy“ 4 měsíce vystupoval František Mydlil a později byl ustanoven výkonným zástupcem ředitele František Vacek. Škola tedy byla téměř 3 roky bez ředitele. Až roku 1. 7. 1926 nastoupil nový ředitel do vysocké měšťanské školy, který ji vedl celých úctyhodných 13 let⁷³, Jindřich Svoboda. Osobnost ředitele školy byla v té době pro ves stejné důležitá jako lékař nebo starosta.

⁷⁰ Protokoly konferenční (z let 1921–1935), zápis o poradě 8. 3. 1924.

⁷¹ Protokoly konferenční (z let 1921–1935), zápis o poradě 8. 3. 1924.

⁷² Pamětní kniha měšťanské školy, 1923/1924, strana: 11.

⁷³ Nejdéle sloužící ředitelkou vysocké školy vůbec byla paní Mgr. Milena Šestáková mezi lety 1995–2018.

„Jindřich Svoboda narodil se 1. 8. 1881 ve Střížově u Českých Budějovic jako syn řídícího učitele. Vychodil obec. školu v Českých Budějovicích, cvičnou a měšťanskou školu v Soběslavi, ústav učitelský v Soběslavi, kdež nabyl vysvědčení dospělosti roku 1900. Vyučoval v Hrádku, Žichovicích, Buděticích a Strašeni a okresu sušickém, od r. 1905 na okresu rokycanském ve Vranovicích, Němčovicích, Březině, od r. 1918 na měšťanské škole ve Stupně. Dne 1. července 1926 nastoupil na zdejší měšťanské škole jako def. ředitel.“⁷⁴ atd. (viz Příloha 13) Z tohoto oficiálního zápisu se dozvídáme o původu pana ředitele a tom, že sem byl přidělen. Praxe tedy a možnost ředitelství ve škola byla tak značně odlišná od dnešní.

Pan Ing. Karel vzpomíná na ředitele Svobodu jen částečně, každopádně k jeho osobě uvádí (viz Příloha 14): *„Ředitelem školy byl p. Svoboda (i měšťanky), který měl s manželkou byt vpravo z chodby v přízemí⁷⁵ s okny ven, které se otvíraly jen pro vyřizování ústní a k předání skleněného džbánu pro to, aby některý žák došel pro natočení piva v hospodě. Ředitel Svoboda (mezi žáky jmenován „Zebí“, což mu přineslo to, že někdy neposlušného žáka navléknutými klíčky na prstech v dlani jedné ruky mírně tlačil a boxoval do zad – „zebloval“) byl ve věku na pensi⁷⁶, kterou obdržel v I. pololetí 1939 a po něm nastoupil ředitel F. Kraus (snad z Mělníka).“⁷⁷ (O tom, kdy pan ředitel zemřel nebo jaký byl jeho další osud za války, nevíme.)*

Domnívám se, že s Jindřichem Svobodou i s nečekaným ukončením psaní „Pamětní knihy měšťanské školy“ 2. 10. 1939 nadobro skončila prvorepubliková škola ve Vysoké. Pamětní kniha se znovu začala psát až po druhé světové válce roku 1945 až do školního roku 1956/1957, kdy už škola, obec a stát byly úplně jiné a byly ovlivněny jinými událostmi v souvislosti s koncem války a nástupem totalitního komunistického režimu. Školní budovy utrpěly zejména na konci druhé světové války, kdy zde byli ubytováni Němci a prakticky se téměř rok pořádně nevyučovalo. Obec pak též silně ovlivnila násilná kolektivizace zemědělství v 50. letech. Pro školu ovšem stále pracovali pedagogové s praxí za první republiky nebo dále učili náboženství místní faráři. Bohužel však tak jako jinde časem došlo k pokřivení místní školy v instituci, která byla záhy po válce zcela pod vlivem komunistické propagandy a komunisticky orientované, socialistické výchovy. To je již ovšem jiná kapitola.

⁷⁴ Pamětní kniha měšťanské školy, 1925/1926, strana: 23.

⁷⁵ Pravděpodobně bydlel v budově obecné školy, čemuž napovídá velikost budovy i vnitřní situace místností.

⁷⁶ V době, kdy pan Ing. Karel navštěvoval obecnou školu, bylo panu řediteli Svobodovi mezi 54 a 58 lety.

⁷⁷ „Pamětní kniha měšťanské školy“ to potvrzuje.

3 Závěr

Domnívám se, že tato práce splnila to, co jsem si přecevzal. Řekl bych, že čtenáři poskytuje alespoň částečný vzhled do každodenního života na malé prvorepublikové škole v celku řadové středočeské vesnice, ve Vysoké u Mělníka. Zároveň poodhaluje i širší souvislosti historického vývoje této vzdělávací instituce v kontextu dějin celé obce i tím, jak se vyvíjely školní budovy nebo zázemí školy, kde rovněž tehdy probíhal školní život.

Téma historie školy ve Vysoké však není ani zdaleka zpracované. Řekl bych, že má práce může jen přispět jako jeden střípek v neuvěřitelně velké mozaice historie, u které bohužel už nikdy některé kousky nebudeme moci nalézt a popsat. Téma nabízí každopádně mnoho dalších rozšíření a směrů, jakými by se i další badatelé mohli ubírat.

Například by mohlo dojít s pomocí dalšího doplňujícího výzkumu k zodpovězení následujících otázek. Vedla si obecná škola také vlastní pamětní knihu, která se dochovala a z které by se daly číst další obsáhlé údaje? Co se událo během první republiky tam? Zbylo něco z té minulé prvorepublikové školy dodnes? Jak dožil pan ředitel Jindřich Svoboda? Nebo třeba kam se ubíraly později životy vysokých kantorů?

Pokud ovšem odhlédneme od první československé republiky. Téma lze rozšířit i o další dějinné etapy. Jak probíhalo vyučování ve Vysoké a jaká byla praxe za války a v období nacistické okupace, po vzniku Protektorátu Čechy a Morava? Trpěly například nějakým způsobem děti chodečských občanů, kteří byli za války zatčeni a 22. 12. 1944 popraveni? A rovněž jak vypadal následný poválečný přerod školy ve Vysoké v instituci, která se stala nástrojem totalitního komunistického režimu po roce 1948. Jak vypadala socialistická škola ve Vysoké?

Věřím, že se budu moci snad i v budoucnu věnovat dalšímu podobnému tématu, které ještě více rozebere dějiny naší školy, už protože vnímám jistou odpovědnost, která plyne nejen z mé pozice kronikáře obce, ale i z pozice rodáka, jehož rodina ve Vysoké žije nepřetržitě zhruba 150 let. Nakonec bych snad ještě dodal, že při psaní této práce jsem si uvědomil, kolik generací našich spoluobčanů, mých předků touto školou až dodnes prošlo a též, jak důležité je ji v místě bydliště mít.

Zdroje:

Prameny:

Archiv autora, *Protokoly konference měšťanské školy* (z let 1921–1935), původní inv. číslo 2.c.

Archiv autora, *Třídní kniha* (školní rok 1933/1934), původní inv. číslo: nemá.

Archiv autora, *Třídní výkaz docházky a prospěchu* (školní rok 1939/1940), původní inv. číslo: 19b – I. B.

Archiv OÚ Vysoká, *Kronika obce Vysoká* – historická část z roku 2006 (od kronikářky Mgr. Marie Bímové).

Archiv ZŠ a MŠ Vysoká, původní inv. číslo 6.c, *Pamětní kniha měšťanské školy smíšené na Vysoké u Mělníka* (od školního roku 1921–1922).

Narativní pramen – osobní vzpomínky v písemné podobě pana Ing. Vladimíra Karla, nar. 1929.

Literatura:

BÖHM, Ludvík B. *Královské věnné město Mělník a okres Mělnický*. [Mělník]: nákladem spisovatelovým, 1892. [8], 932 stran, 1 nečíslovaný složený list obrazové přílohy.

ČORNEJOVÁ, Ivana. *Velké dějiny zemí Koruny české – Tematická řada: Školství a vzdělanost*. Vydání první. Praha: Paseka, 2020. 722 stran, 24 nečíslovaných stran obrazových příloh.

Seznamy:

Seznam tabulek:

Tabulka 1 – prvorepubliková situace ve vedení škol ve Vysoké	23
--	----

Seznam příloh:

Příloha 1 – 1. stupeň ZŠ, od roku 1933 obecná škola č. p. 47 (1. 9. 2019, zdroj: web – ZŠ a MŠ Vysoká).....	29
Příloha 2 – 2. stupeň ZŠ, od roku 1933 měšťanská škola č. p. 10 (21. 11. 2020, zdroj: Mapy.cz).....	29
Příloha 3 – razítko měšťanské školy ve Vysoké (před sjednocením 1. 2. 1928)	30
Příloha 4 – česko-německé razítko měšťanské školy ve Vysoké (po vzniku Protektorátu)	30
Příloha 5 – základní kámen sokolovny	30
Příloha 6 – učitelský sbor vysoké školy (červen 1937)	31
Příloha 7 – pohled do třídy obecné školy ve Vysoké (25. 10. 1929)	31
Příloha 8 – II. třída obecné školy (školní rok 1937/1938).....	32
Příloha 9 – setkání s panem Ing. Vladimírem Karlem (21. 8. 2022).....	32
Příloha 10 – seznam předmětů s podpisy učitelů v třídní knize (školní rok 1933/1934).....	33
Příloha 11 – záznam z třídního výkazu o Jaroslavě Boukalové I. B měšť. školy ve Vysoké (1939/1940).....	34
Příloha 12 – záznam o přesunu škol roku 1933 v „Protokolech konferenčních“ (ze dne 9. 10. 1933)	35
Příloha 13 – záznam v pamětní knize o příchodu Jindřicha Svobody (1. 7. 1926)	35
Příloha 14 – ukázka části písemného dotazníku s odpověďmi a s rukopisem pana Ing. Karla	36
Příloha 15– ukázka části písemného dotazníku s odpověďmi a s rukopisem pana Ing. Karla	37
Příloha 16 – školní zpráva Jaroslavy Boukalové (obecná škola III. tř. 2. odd., 1938/1939)	38
Příloha 17 – školní zpráva Jaroslava Šestáka (obecná škola I. tř., 1931/1933)	39

Přílohy:

Příloha 1 – 1. stupeň ZŠ, od roku 1933 obecná škola č. p. 47 (1. 9. 2019, zdroj: web – ZŠ a MŠ Vysoká)

Příloha 2 – 2. stupeň ZŠ, od roku 1933 měšťanská škola č. p. 10 (21. 11. 2020, zdroj: Mapy.cz)

Příloha 3 – razítko městanské školy ve Vysoké (před sjednocením 1. 2. 1928)

Příloha 4 – česko-německé razítko městanské školy ve Vysoké (po vzniku Protektorátu)

Příloha 5 – základní kámen sokolovny

Jaroslav Kraus

Bohuslav Vacek

Karel Krupička

?
Ludmila Hanušová

Stanislav Příbyl

Jindřich Svoboda

Marie Kapinosová

Eliška Kraftová

Příloha 6 – učitelský sbor vysoké školy (červen 1937)

Příloha 7 – pohled do třídy obecné školy ve Vysoké (25. 10. 1929)

Vladimír Karel
(*28. 10. 1929)

Příloha 8 – II. třída obecné školy (školní rok 1937/1938)

Příloha 9 – setkání s panem Ing. Vladimírem Karlem (21. 8. 2022)

Seminární práce – Úvod do studia dějepisu II.
Jan Šesták – Dějepis-Český jazyk (L 23)

Předmět učebný		Počet hodin	P o d p i s
Náboženství	<i>Ketot</i>	2	<i>Stloumal</i>
Občanská nauka a výchova		1	<i>fr. Kvačer</i>
Jazyk vyučovací s naukou o písemnostech		5	} <i>Libuše Kynčlová</i> <i>od 1. T. Věra Danielová</i>
Zeměpis		} 3	
Dějepis			
Přírodopis		} 3	
Přírodopis			
Přírodopis		} 3	<i>fr. Kvačer</i>
Přírodopis			
Počty s jednoduchým účetnictvím		4	<i>Jindřich Groboda</i>
Měřičství a rýsování		1	} <i>František Vacek</i>
Kreslení	<i>lesí</i>	3	
	<i>dobry</i>	2	
Krasopis		1	
Zpěv		1	} <i>František Vacek</i>
Ruční práce chlapecké		1	
Ruční práce dívčí s naukou o domácím hospodářství		3	
Tělesná výchova		<i>n. d.</i> 2+2	<i>fr. Kvačer</i>
Předměty nepovinné:	Jazyk německý	3	<i>František Vacek</i>
	Jazyk francouzský		
	Těsnopis		

Příloha 10 – seznam předmětů s podpisy učitelů v třídní knize (školní rok 1933/1934)

Seminární práce – Úvod do studia dějepisu II.
Jan Šesták – Dějepis-Český jazyk (L 23)

Číslo řadné 4

Jméno a příjmení Jaroslava Boukalová
 narozená dne 10. března 1928, náboženství řím. kat.
 Rodná obec Janova Ves (polit. okres Střelnice), země Čechy
 Domovská obec Březná (polit. okres Střelnice), země Čechy
 Je očkovaná proti neštovicím, proti záškrtu. Začal chodit do obecné školy ve Vysoké
 dne 1/9. 1934, do měšťanské školy vůbec dne 1/9. 1939, do zdejší školy dne 1/9. 1939
 Jméno, stav a bydliště (čís. domu) otce (nebo matky): Jaroslav Boukal, roč. Janova Ves 3
 poručníka: _____ Poručenský soud: _____
 bytného: _____

Pololetí		I.	II.	Frekvenční vysvědčení	Výkaz školní docházky												Poznámky
Známky:					dne	září	října	listopadu	prosince	ledna	února	března	dubna	května	června		
Chování		1	1		1.												
Povinné předměty:					2.												
Náboženství		2	1		3.												
Vyučovací jazyk s naukou o písemnostech		3	2		4.												
Občanská nauka a výchova		1	1		5.												
Zeměpis		1	1		6.												
Dějepis		3	2		7.												
Přírodopis		1	1		8.												
Přírodopis		1	1		9.												
Počty s jednoduchým účetnictvím		2	1		10.												
Měřičtví a rýsování		3	1		11.												
Kreslení		1	1		12.												
Krasopis		2	2		13.												
Chlapecké ruční práce		.	.		14.												
Divčí ruční práce s naukou o dom. hosp.		2	1		15.												
Zpěv		1	1		16.												
Tělesná výchova		1	1		17.												
					18.							1/2					
					19.							1/2					
Předměty rozšířeného vyučování:					20.												
					21.												
					22.												
Nepovinné předměty:					23.							1/2					
Německý jazyk		1	1		24.							1/2					
Francouzský jazyk					25.												
Těsnopis					26.												
					27.												
Vnější úprava písemných a jiných prací		2	1		28.												
Zameškaných půldní	omluvených	.	5		29.							1/2					
	neomluvených	.	.		30.												
Měsíční součet zameškaných půldní		{ omluvených neomluvených			31.							5					

Jest způsobilá postoupiti do vyšší třídy. Opravná zkouška po prázdninách povolena z _____
 Podle výsledku opravné zkoušky, konané dne _____ 19_____, jest způsobilá postoupiti.
 Přesídlil dne _____ do _____
 Vystoupil dne _____; propouštěcí osvědčení (frekventační vysvědčení)
 bylo vydáno dne _____, pod j. č. _____

Příloha 11 – záznam z třídního výkazu o Jaroslavě Boukalové⁷⁸ I. B měšť. školy ve Vysoké (1939/1940)

⁷⁸ Jaroslava Šestáková (roz. Boukalová) je mou prababičkou.

3) Zprávy ředitelovy:

Počátkem října. provedena přemístění obou škol. Městská škola je nyní v č.p. 10 a disponuje 3 třídami, 3 kabinet, 1 poromou a školní kuchyní. Obecní škola je nyní v bývalé evangelické škole v č.p. 47. Vedle tří tříd má tato škola 1 kabinet, kuchyň se jídelnou a jako poromou. Ředitel navrhl při hospitačních věcných schůzích a byl s prací příslušného sboru spokojen. S jednotlivými členy promluvil o vyučování, zejména byl přítomen. Upravuje mal konkurzy veřejné a v školní min. Režim je třeba přeměnit statistiku třídy.

Docházka na obecní škole 97,95%.
na městské škole 96,78%. meš. příletní.

Příloha 12 – záznam o přesunu škol roku 1933 v „Protokolech konferenčních“ (ze dne 9. 10. 1933)

26. června

ovládl okres. sb. výbor č. 2296. ze 24. 6. 1926, ze dne 1. července
p. p. nastoupil na místo definitivně ustanovený ředitel na pedagog. sb.
pan Jindřich Svoboda, poslední odb. uč. měst. sb. ve Jihlavě (okres
pohybový).

Jindřich Svoboda narodil se 1. VIII. 1881 v Jihlavě u Č. Budějovic jako syn uč. učitele. Vychodil
obc. školu v Č. Budějovicích, cvičnou a městskou v Jihlavě,
učar učitelství v Jihlavě, kdež nabyl vpr. dospělosti v 1900.
Vyučoval v Jihlavě, Jihlavě, Budějovicích a Jihlavě na
okresu smíšeném, od r. 1905 na okres pohybovém ve Vranovicích,
Křivčovicích, Bratřovicích, od r. 1918 na městské škole ve Jihlavě.
Dne 1. července 1926 nastoupil na pedagog. sb. městské školy
jako def. ředitel dle doporučení pedagog. rady v Praze
ze dne 17. dubna 1926 č. II. A 4093/7 a 1924 č. z. v. s. 39.411 a 1926.

Příloha 13 – záznam v pamětní knize o příchodu Jindřicha Svobody (1. 7. 1926)

Dotazy:

(Poznámka: Černá odrážka značí obecnější tematický okruh a pod ním naleznete samotné otázky s nějakým prostorem pro odpověď. V závorce za otázkami se pak někde nachází doplňující otázky, které mi vyvstaly a mohly by pomoci k dalšímu zamyslení. Nejdůležitější je však po mě otázka před závorkou. Neomezujte se prosím místem jen na tento papír. Možná bude třeba doplnit odpověď i na další přiložené listy jinde nebo na druhou stranu zde.)

- **obecné informace**

Od kedy do kedy iste navštevoval obecnou a pozdēji mešt'anskou školu ve Vysoké?

K jakých letech to bylo a kolik Vám tehdy bylo let, když jste do obecné školy nastoupil?

Obe moje sestre se izdale iz moje majsternice od 1. janu 1946³⁶ i kćer duću drule.
Ode kni iz Florim uve 1946³⁷ izem u lončar 24. 6. 1946³⁸ a na to po sel do Reš-
nko gornje na mliče - do čuon s ude jom gospođi u roku 6 m a u lončar u 10 letci,
o mi stanica škole pise se napojmel.

- první školní den, první vzpomínka

Jaký byl Váš první školní den?

(Kdo byl Váš první třídní učitel? Kdo Vás první den ve škole přivítal? Kolik Vás tam tehdy asi bylo ve třídě? S kým jste seděl v lavici?)

Jaká je Vaše první školní vzpomínka?

Jaká je vaše první školní vzpomínka?
 Přesvědčí se na první školní den nezapomínají ani to, že byk je nějak důležitý byl tu nějak.
 Dodnes mi zůstala vzpomínka, že to byl můj slouček žemky (v té době asi
 40-50-letý učitel, který působil v ležmořské na Slovensku, jako první z děle
 mého dědečka se učil matěje Rombouska, který s naším rodinou (máme ma-
 minka až česko byla 12-tým dítětem) i s dědečkem bydlela ve Lvově č.p. 9
 a najmutím byl proti měšťanské škole - i měšťanky
 Četl jsem šel byl p. Šroboda / který měl s mým žákem byl napravo od děle
 v půlce s olny ven, který se otáčel jen pod výhledem ústředí k před-
 ní vlněná výhledu po to, aby někdy žák došel pod matočím píra
 v loupě. Dočetl Šroboda (mezi žáky jmenován "ZBL", což mi
 přišlo to, že někdy nepoužil žákův marš kvařim klíčů na pístech
 v dlani žáněruky mělní klíč a bexoval do zad - "žeblovat" byl
 ve větu na persi, kterou odložil v I polovině 1938 a to jsem nastoupil do učil
 F. Lous (školní učitelka).
 Na obecní škole bylo v jedné učil (T. a J. učilům - ročníky) 25-30
 žáků) také proto, že ten kdo neměl dost a mluvil (někdy žemky) a
 rodiče jako praporečka v to společnické mluví čes a německy polštář
 i dohru rozumě (všechm dětem) "přesně a exaktně následující"
 rok nebo do konce, zjistil se i "přesně i" dohru "přesně" o
 rok. Nebyl výjimkou, že exaktně mluvil, tak že ukončil o obecní
 Škola a sdělila mi 1 učil (přesně) 2. učil. Ve Lvově v
 v mé době, užel ho opakovat až 8. učil (12-13 let) bez měřítka.

Uzuka naboženství

Príloha 15– ukážka časti písomného dotazníku s odpoveďmi a s rukopisem pana Ing. Karla

PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA.
ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

Země Česka Školní okres mělnický
III. třídni obecná škola
o pěti postupných ročnících ve Vysoké

Školní rok 1938/39. Číslo 15

ŠKOLNÍ ZPRÁVA.

Jaroslava Boukalová
narozena dne 10. října 1928 v Jarově (u),
politický okres mělnický, náboženství řím.-katol.,
začal choditi do školy vůbec ve Vysoké dne 1. září 1934,
do zdejší školy dne 1. září 1934 a dostala ve III. třídě
druhém oddělení (první postupný ročník) tyto známky:

Pololetí	I.	II.
Chování	1	1
Povinné předměty:		
Náboženství	1	1
Občanská nauka a výchova	1	1
Vyučovací jazyk	na nižším stupni na středním stupni	čtení psaní a cvičení řeči
Prvouka		
Vlastivěda	1	1
Počty s naukou o tvarech měřických	2	2
Kreslení	3	2
Psaní	2	2
Zpěv	1	1
Tělesná výchova	1	1
Ruční práce chlapecké		
Ruční práce dívčí s naukou o domácím hospodářství	1	1
Nepovinné předměty:		
<u>Němčina</u>	2	2
Vnější úprava písemných prací	2	2
Zameškané půldny	omluvené neomluvené	2 8
Zpráva byla vydána dne <u>31. I. 1939.</u> <u>24. 6. 1939</u>		
Je <u>způsobil</u> postoupiti do vyšší <u>třídy</u>		
Úřední pečť	Polo- letí	Podpisy
	I.	ředitel-řídícího učitele <u>J. Guobala</u> třídního učitele <u>ř. Týřvaldová</u> rodičů nebo jejich zástupců <u>Kač. Boukal</u>
	II.	<u>J. Kratoch</u> <u>ř. Týřvaldová</u>

Č. 1125. — Všechna práva vyhrazena. 1937. — 2-410. /

Příloha 16 – školní zpráva Jaroslavy Boukalové (obecná škola III. tř. 2. odd., 1938/1939)

REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ.

Země Čechy Školní okres Mělník
Troj. třídní smíšená obecná škola v e. Výsochě
 (U škol soukromých s právem veřejnosti:
 Právo veřejnosti uděleno výnosem ministerským ze dne čis.)
 Školní rok 193 13 Číslo 14

ŠKOLNÍ ZPRÁVA.

Jaroslav Šesták
 narozen 28. června 1925 v e. Výsochě, v polit.
 okrese mělnickém, náboženství ev. luth., začal chodit do školy
 vůbec v e. Výsochě dne 1. září 1931, do zdejší školy
 dne 1. září 1931 a dostává v 1. třídě oddělení (1. školní rok) tyto známky:

Ve čtvrtletí		I.	II.	III.	IV.
Mravy		1	1	1	1
Pilnost		1	1	1	1
P r o s p ě c h:					
v náboženství			1	1	1
v občanské nauce a výchově			1	1	1
v jazyce vyučovacím	ve čtení		2	1	1
	v mluvnici a v pravopise				
	ve slohu				
v prvouce			1	1	1
ve věcných naukách	ve vlastivědě	<i>osobně</i>			
	v zeměpise				
	v dějepise				
	v přírodopise				
	v přírodopytě				
v počtech s měřicím		<i>osobně</i>	1	1	1
v kreslení			1	1	1
v psaní			1	1	1
ve zpěvu			1	1	1
v ručních pracích chlapeckých			1	1	1
v ruč. pracích dívčích s naukou o dom. hosp.					
v tělesné výchově			1	1	1
v předmětech nepovinných					
Vnější úprava písemných prací					
Zameškaných půldní	omluvených	8	1	8	8
	neomluvených	8	8	8	8
Zpráva byla vydána dne		14. XI. 31.	30. I. 32.	15. IV. 32.	28. VI. 32.
Je způsobilý postoupiti do vyšší <u>školní</u>					
Úřední pečeti:	Čtvrt- letí	P o d p i s y			
		školního správce	třídního učitele	rodičů neb jejich zástupců	
I.	<i>J. J. J. J.</i>	<i>Š. Š. Š. Š.</i>	<i>Š. Š. Š. Š.</i>	<i>Š. Š. Š. Š.</i>	
II.	<i>J. J. J. J.</i>	<i>Š. Š. Š. Š.</i>	<i>Š. Š. Š. Š.</i>	<i>Š. Š. Š. Š.</i>	

Příloha 17 – školní zpráva Jaroslava Šestáka⁷⁹ (obecná škola I. tř., 1931/1933)

⁷⁹ Jaroslav Šesták je mým pradědečkem.